

Odborné stanovisko

vydané podľa § 1 ods. 2 písm. a) písm. f) a písm. g) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej ako „Stredisko“) bolo zriadené zákonom č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej ako „Zákon o zriadení Strediska“). V zmysle § 1 ods. 2 písm. a) Zákona o zriadení Strediska, Stredisko plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd.

V zmysle § 1 ods. 2 písm. a) Zákona o zriadení Strediska, Stredisko monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného zákona, ktorým je zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“).

V zmysle § 1 ods. 2 písm. f) Zákona o zriadení Strediska, Stredisko vydáva odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania, a to tak z vlastnej iniciatívy, ako aj na požiadanie fyzických alebo právnických osôb.

V zmysle § 1 ods. 2 písm. g) Zákona o zriadení Strediska, Stredisko vykonáva nezávislé zisťovania týkajúce sa diskriminácie.

V súlade s mandátom Strediska, vydáva Stredisko predmetné odborné stanovisko na základe vlastnej iniciatívy. Vydaniu odborného stanoviska predchádzalo vykonanie monitoringu médií so zameraním sa na vyjadrenia oboch dotknutých strán, tzn. osoby so zdravotným postihnutím ako aj Motorestu Dubník, so sídlom: Hlavná 197, Lovčica – Trubín 96623 (ďalej ako „Motorest Dubník“).

Listom zo dňa 19.06.2019 Stredisko požiadalo Motorest Dubník o súčinnosť, vo forme poskytnutia svojho vyjadrenia k predmetnej veci. Vyjadrenie Motorestu Dubník (zo dňa 14.07.2019) bolo Stredisku doručené dňa 17.07.2019.

Stredisko zároveň vyvinulo snahu skontaktovať sa s dotknutou osobou so zdravotným postihnutím. Iniciatíva Strediska dopadla bezúspešne.

Skutkový stav

Na sociálnej sieti Facebook, skupina s názvom „*Nekřmte nás odpadom*“ informovala, že dňa 09.06.2019 Motorest Dubník odmietol obslúžiť osobu so zdravotným postihnutím, z dôvodu používania kompenzačnej pomôcky, psa so špeciálnym výcvikom, konkrétne vodiaceho psa. K odmietnutiu obslúžiť osobu so zdravotným postihnutím malo dôjsť aj napriek skutočnosti, že kapacita stravovacieho zariadenia nebola plne obsadená. Neprijateľné konanie Motorestu Dubník postupne približovali verejnosti viaceré médiá.¹

Na publikované informácie reagoval aj Motorest Dubník, ktorý zverejnil stanovisko vyjadrujúce nesúhlas s medializovanými skutočnosťami.² Obdobné stanovisko prezentoval Motorest Dubník aj Stredisku a uviedol, že „*po tom, čo do reštaurácie vstúpili zákazníci so psom, naša obsluha ich upozornila, že vstup so psom je do stravovacích zariadení zákonom zakázaný. Keď títo zákazníci obsluhu vysvetlili, že ide o vodiaceho psa, ktorý doprevádza nevidiaceho chlapca, čo si obsluha bohužiaľ na prvý pohľad nevšimla, aj s ohľadom na pracovný zhon pri obsluhu ľudí v plnej reštaurácii. Obsluha ihneď reagovala, že to samozrejme mení situáciu, ale žiaľ, aj tak by ich nemali kde usadiť, pretože všetky stoly pre zákazníkov boli v tom čase obsadené. Voľný bol jeden stôl, pri ktorom v tom čase neboli stoličky, pretože si ich iní zákazníci presunuli ku svojim stolom.*“

Na medializované vyjadrenie Motorestu Dubník opätovne reagovala dotknutá strana, t. j. osoba so zdravotným postihnutím, ktorá vyjadrila svoj odmietavý postoj k uvádzaným tvrdeniam Motorestu Dubník.³

Vzhľadom na rozporuplné a v plnom rozsahu protichodné tvrdenia oboch zainteresovaných strán k medializovanej udalosti, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že sa Stredisku nepodarilo získať kontaktné údaje na dotknutú osobu so zdravotným postihnutím a z toho dôvodu ani jej priame vyjadrenie, Stredisko pristúpilo k právnomu posúdeniu všeobecnej otázky, či prípad, kedy zariadenie spoločného stravovania (ďalej ako „stravovacie zariadenie“) odmietne obslúžiť osobu so zdravotným postihnutím z dôvodu zdravotného postihnutia vyžadujúceho si sprievod psa so špeciálnym výcvikom je v súlade, alebo naopak v rozpore s antidiskriminačným normatívom. Formulovaná všeobecná otázka bude v ďalej odbornom stanovisku označovaná ako tzv. hypotetický prípad.

Medializovaný prípad údajnej diskriminácie, ku ktorej malo dôjsť zo strany Motorestu Dubník voči osobe so zdravotným postihnutím je vecou vykonania dokazovania.

Relevantná právna úprava

Antidiskriminačný zákon, ako *lex generalis*, v právnej oblasti antidiskriminačnej legislatívy Slovenskej republiky, je svojím obsahom vyjadrením antidiskriminačného normatívu ustanovenému

¹Napr.:https://www.tvnoviny.sk/domace/1968499_pribeh-vyhodeneho-nevidiaceho-chlapca-rozhneval-slovakov-motorest-tvrdi-ze-vsetko-bolo-inak

²Zdroj: <https://www.facebook.com/motorestdubnik/posts/2306566559617089>

³Zdroj: <https://hitky.sk/majitel-motorestu-prehovoril-o-vyhodeni-slepeho-chlapca-z-jeho-slov-sa/>

medzinárodnými zmluvami ratifikovanými Slovenskou republikou⁴, ústavného normatívu zákazu diskriminácie, ako aj antidiskriminačnými smernicami reprobovaného konania.

Predpokladom konštatovania porušenia zákazu diskriminácie podľa antidiskriminačného zákona je identifikácia troch hmotnoprávných podmienok, tzv. *prima facie* prípadu, a to zo skutkových okolností prípadu. Týmito hmotnoprávnymi podmienkami sú diskriminačný dôvod, forma diskriminácie a oblasť diskriminácie. Zároveň platí, že k ich splneniu musí dôjsť kumulatívne, pri súčasnej existencii príčinnej súvislosti medzi diskriminačným dôvodom a konaním napĺňajúcim definičné znaky niektorej z foriem diskriminácie.

Výpočet definičných znakov jednotlivých foriem diskriminácie je uvedený v § 2a ods. 1 antidiskriminačného zákona. Medzi formy diskriminácie je antidiskriminačným zákonom radená aj tzv. priama diskriminácia, obsahový rámec ktorej vymedzuje § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona.

Priama diskriminácia je „konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii“⁵, z chráneného dôvodu „pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti“⁶, v antidiskriminačnom zákone vymedzených oblastiach.⁷ Pri posudzovaní obsahového naplnenia definičných znakov priamej diskriminácie je nevyhnutná identifikácia tzv. komparátora, tzn. subjektu, voči ktorému je porovnávaná osoba, s ktorou malo byť zaobchádzané menej priaznivo v podobnom postavení.

Osobná a vecná pôsobnosť antidiskriminačného zákona je v záujme právnej istoty vymedzená v § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona. Vecná pôsobnosť určuje, na aký okruh spoločenských vzťahov sa vzťahuje zákaz diskriminácie. Antidiskriminačným zákonom je zákaz diskriminácie, resp. povinnosť dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania ustanovená pre oblasť pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vzdelávania.

Povinnosť dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti poskytovania tovarov a služieb je následne bližšie konkretizovaná v § 5 ods. 1 antidiskriminačného zákona nasledovne: „V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa v sociálnom zabezpečení, zdravotnej

⁴ Na tomto mieste je vhodné ako príklad uviesť Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/legislativa/socialna-pomoc-podpora/dohovor-osn-pravach-osob-so-zdravotnym-postihnutim-opcny-protokol-sk-aj.pdf>

⁵ § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona

⁶ § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona

⁷ § 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona

starostlivosti, pri poskytovaní tovarov a služieb⁸ a vo vzdelávaní zakazuje diskriminácia osôb z dôvodov podľa § 2 ods. 1.“

V nadväznosti na vymedzenie oblasti diskriminácie, t. j. oblasť poskytovania tovarov a služieb, je nevyhnutné uviesť do pozornosti, že ochrana spotrebiteľa pred diskrimináciou je v legislatívnom poriadku Slovenskej republiky upravená taktiež v zákone č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej ako „zákon o ochrane spotrebiteľa“). V zmysle § 4 ods. 3 zákona o ochrane spotrebiteľa je predávajúci povinný vo vzťahu k spotrebiteľovi dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v poskytovaní výrobkov a služieb ustanovenú osobitným zákonom, ktorým je antidiskriminačný zákon. Zákon o ochrane spotrebiteľa však bližšie neurčuje, aké konanie, či opomenutie konania možno považovať za porušenie zákazu diskriminácie. Z toho dôvodu je nevyhnutné prípadné nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania posudzovať v zmysle antidiskriminačného zákona.

Stredisko zároveň dáva do pozornosti znenie § 26 ods. 1 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia“), podľa ktorého zariadenia spoločného stravovania sú zariadenia, ktoré poskytujú stravovacie služby spojené s výrobou, prípravou a podávaním pokrmov alebo nápojov na pracoviskách, v školských zariadeniach, školách, zariadeniach sociálnych služieb, zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zdravotníckych zariadeniach, v prevádzkach verejného stravovania, v stánkoch s rýchlym občerstvením a v iných zariadeniach s ambulantným predajom pokrmov a nápojov a na zotavovacích a iných hromadných podujatiach. V odseku 4, písm. a) predmetného ustanovenia ustanovuje zákonodarca prevádzkovateľom zariadení spoločného stravovania povinnosť zabezpečiť, aby do výrobných a skladovacích priestorov nevstupovali neoprávnené osoby, a zamedziť vedeniu a vpúšťaniu zvierat do priestorov zariadenia

⁸ Povinnosť dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti poskytovania tovarov a služieb je ustanovená smernicou 200/43/ES, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod a smernicou 2004/113 ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovarom a službám. Antidiskriminačný zákon ochranu pred diskrimináciou v oblasti poskytovania tovarov a služieb rozširuje na všetky chránené dôvody v zmysle § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona. K obsahovému vymedzeniu pojmov „tovar“ a „služba“ je nevyhnutné uviesť, že ani jedna z uvedených smerníc neposkytuje definíciu týchto pojmov. Pre bližší výklad pojmov „tovar“ a „služba“ môže byť relevantné napr. znenie preambuly smernice 2004/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovarom a službám a k ich poskytovaniu, v ods. 11 ktorej je uvedené, „*tovar by sa mal chápať v zmysle ustanovení Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, ktoré sa vzťahujú na voľný pohyb tovaru. Služby by sa mali chápať v zmysle článku 50 uvedenej zmluvy.*“ Čl. 3 ods. 1 smernice ustanovuje „*V rozsahu právomocí, ktoré boli zverené Spoločenstvu, sa táto smernica vzťahuje na všetky osoby, ktoré poskytujú tovar a služby, ku ktorým má verejnosť prístup bez ohľadu na dotknutú osobu, pokiaľ ide o verejný a súkromný sektor vrátane orgánov verejnej moci, a ktoré sa poskytujú mimo oblasti súkromného a rodinného života a na transakcie vykonávané v tejto súvislosti.*“

„*Hoci antidiskriminačný zákon na účely antidiskriminačného práva služby nedefinuje(...), vzhľadom na úpravu služieb v legislatíve ES a ich interpretáciu Súdnym dvorom ES, ako aj vzhľadom na spôsob zakotvenia služieb v smerniciach aj ako služieb poskytovaných verejným sektorom je možné sa domnievať, že pod službami možno rozumieť veľmi širokú škálu odplacovaných a v určitom rozsahu aj bezodplatných plnení poskytovaných subjektmi súkromného aj verejného práva.*“
Zdroj: DEBRECENIOVÁ, J., *Antidiskriminačný zákon, komentár*, Bratislava, Občan a demokracia, 2008, s. 132-133

spoločného stravovania okrem priestorov určených na konzumáciu stravy, do ktorých môžu vstupovať osoby so zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom.⁹

V zmysle uvedenej legislatívy Stredisko konštatuje, že poskytovanie reštauračných služieb patrí do oblasti poskytovania tovarov a služieb.

V zmysle § 26 ods. 3 písm. a) zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, je fyzická osoba - podnikateľ a právnická osoba, ktoré prevádzkujú zariadenia spoločného stravovania (ďalej len „prevádzkovateľ zariadenia spoločného stravovania“), povinná zabezpečiť, aby do výrobných a skladovacích priestorov nevstupovali neoprávnené osoby, a zamedziť vedeniu a vpúšťaniu zvierat do priestorov zariadenia spoločného stravovania okrem priestorov určených na konzumáciu stravy, do ktorých môžu vstupovať osoby so zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom.¹⁰

Podľa Výboru pre práva osôb so zdravotným postihnutím „*Odmietnutie prístupu by sa malo jasne definovať ako zakázaný diskriminačný čin. Osoby so zdravotným postihnutím, ktorým bol odmietnutý prístup k fyzickému prostrediu, doprave, informačným a komunikačným systémom alebo službám dostupným verejnosti, by mali disponovať účinnými opravnými prostriedkami. Pri definovaní štandardov prístupnosti musia zmluvné štáty zohľadniť rôznorodosť osôb so zdravotným postihnutím a zabezpečiť im prístup bez ohľadu na pohlavie, vek či druh zdravotného postihnutia. V rámci úlohy zahŕňajúcej rôznorodosť osôb so zdravotným postihnutím sa pri zabezpečovaní prístupnosti pripúšťa, že niektoré osoby so zdravotným postihnutím potrebujú na využívanie plnej prístupnosti ľudskú alebo zvieraciu pomoc (ako napr. osobnú asistenciu, tlmočenie v taktilnej forme posunkového jazyka alebo vodiacich psov). Napr. je potrebné stanoviť, že zákaz vstupu vodiacich psov do konkrétnej budovy alebo otvoreného priestoru predstavuje zakázaný čin diskriminácie z dôvodu zdravotného postihnutia.*“¹¹

Právne posúdenie

Predmetom právneho posúdenia bude hypotetická otázka, či stravovacie zariadenie, ktoré odmietlo obslúžiť osobu so zdravotným postihnutím z dôvodu sprievodu psa so špeciálnym výcvikom, porušilo svojím konaním zákaz diskriminácie.

⁹ Zdroj: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/355/20180701.html>

¹⁰ Sprevádzanie osoby so zdravotným postihnutím psom so špeciálnym výcvikom je legislatívne upravené aj v zákone č. 282/2001 Z. z. ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov. V zmysle § 4a ods. 1 predmetného zákona je právom fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá je odkázaná na sprevádzanie psom so špeciálnym výcvikom, aby bola sprevádzaná týmto psom na verejne prístupných miestach. Zároveň platí, že na fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím odkázanú na sprevádzanie psom so špeciálnym výcvikom sa nevzťahuje zákaz vstupu so psom na miesta vymedzené podľa § 5 ods. 1 písm. b) zákona, a teda na miesta, kde je vstup so psom na základe všeobecne záväzného nariadenia obce zakázaný.

¹¹ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, všeobecný komentár č. 2 (2014), Článok 9: Prístupnosť (k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím) bod 29, zo dňa 22. mája 2014

Z formulácie hypotetického prípadu je možné bez akýchkoľvek pochybností konštatovať splnenie podmienky oblasti diskriminácie, t.j. oblasť poskytovania tovarov a služieb. Uvedené priamo potvrdzuje už znenie obsahového vymedzenia stravovacieho zariadenia, ktoré je ustanovené zákonom o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia.

Ako problematická sa v posudzovanom hypotetickom prípade nejaví ani identifikácia chráneného dôvodu zdravotného postihnutia, konkrétne zrakového postihnutia. Fyzickej osobe, ktorá má zrakové postihnutie zabezpečuje vodiaci pes¹² pomoc pri každodenných činnostiach, najmä pri samotnom pohybe, podávaní predmetov a bezpečnom zvládnutí prekážok v priestore.¹³ Pes vycvičený na sprievod osoby so zdravotným postihnutím je ponímaný ako nepostrádateľná súčasť zdravotne postihnutej osoby, ktorá jej umožňuje plné uplatňovanie práva na voľný pohyb, samostatnosť a mobilitu.¹⁴ Uvedomujúc si túto skutočnosť, sám zákonodarca legislatívne zakotvil, aby sa výnimka zamedzenia vedenia a vpúšťania zvierat do priestorov stravovacieho zariadenia určených na konzumáciu stravy, nevzťahovala aj na vstup osoby so zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom.

Identifikácia chráneného dôvodu zdravotného postihnutia predznamenáva existenciu skupiny osôb, ktoré sú nositeľmi tohto chráneného znaku a ktorú je následne možné pre ďalší postup právneho posúdenia komparovať s inými skupinami osôb.

Vzhľadom na skutočnosť, že by odmietnutie obslúžiť osobu so zrakovým postihnutím bolo odôvodnené výlučne prítomnosťou, resp. sprievodom psa so špeciálnym výcvikom tejto osoby, je potrebné výkon komparácie vykonať medzi zrakovo postihnutými osobami v sprievode psa so špeciálnym výcvikom, voči osobám, ktoré nie sú nositeľmi zdravotného postihnutia, sú nositeľmi iného, ako zrakového postihnutia, prípadne sú nositeľmi zrakového postihnutia, avšak ako kompenzačnú pomôcku nevyužívajú sprievod psa so špeciálnym výcvikom (tzn. komparátor).

Za predpokladu, že by ani jednu zo skupín osôb, ktoré boli subsumované pod osobu komparátora, stravovacie zariadenie neodmietlo obslúžiť, ale k odmietnutiu obslúženia by došlo výlučne v prípade osôb so zrakovým postihnutím, ktoré sú v sprievode psa so špeciálnym výcvikom, je možné logicky usúdiť, že by s týmito osobami z dôvodu ich zdravotného postihnutia, ktorým je zrakové postihnutie a s ním spojenými špecifickými požiadavkami, bolo zaobchádzané menej

¹² V zmysle § 24 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, sa psom so špeciálnym výcvikom rozumie aj vodiaci pes. Pes so špeciálnym výcvikom slúži osobe so zdravotným postihnutím ako kompenzačná pomôcka, ktorá umožňuje alebo sprostredkuje fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím vykonávať činnosti, ktoré by bez jej použitia nemohla vykonávať sama alebo vykonávanie týchto činností by bolo spojené s nadmernou fyzickou záťažou alebo neúmernou dĺžkou trvania činnosti.

¹³ § 25 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁴ Bod. 4.1.4 Stanoviska Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach cestujúcich v námornej a vnútrozemskej vodnej doprave, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za presadzovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa, Blížšie pozri aj: RNDr. Jitka Seitlová, Doporučení veřejného ochránce práv pro přístup vodičích a asistenčních psů do veřejných prostor, v Brně, 10. augusta 2010, sp. zn. : 31/2010/DIS/JKV

priaznivo ako s osobami, označovanými za tzv. komparátora, hoci by boli tieto osoby v porovnateľnej situácii. Takýmto postupom stravovacieho zariadenia by došlo k naplneniu definičných znakov priamej diskriminácie.

Na základe vyššie uvedeného právneho posúdenia formulovaného hypotetického prípadu, by bolo možné dospieť k úsudkom o vysokej miere pravdepodobnosti existencie príčinnej súvislosti medzi diskriminačným dôvodom, t. j. zrakovým postihnutím vyžadujúcim sprievod psa so špeciálnym výcvikom (vodiaceho psa) a konaním napĺňajúcim definičné znaky priamej diskriminácie, nakoľko práve vymedzený chránený dôvod (a jeho špecifiká), by boli práve tým dôvodom, prečo by stravovacie zariadenie odmietlo poskytnúť svoje služby dotknutej osobe.

Všeobecne formulovaný hypotetický prípad je možné modifikovať viacerými spôsobmi, a to najmä s ohľadom na rozhodný dôvod, na základe ktorého by došlo k odmietnutiu obsluženia osoby so zdravotným postihnutím. Nadväzujúc na medializovaný prípad Stredisko pristúpilo k právnemu posúdeniu modelovej situácie, kedy by stravovacie zariadenie odmietlo obslužiť osobu so zrakovým postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom, výlučne z kapacitných dôvodov stravovacieho zariadenia.

V prípade, že by jediným a rozhodným dôvodom, pre ktorý by stravovacie zariadenie odmietlo poskytnúť svoje služby, hoc i osobe so zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom, bola plná obsadenosť stravovacieho zariadenia, k právnym záverom o porušení zákazu diskriminácie by nemohlo dôjsť. Stredisko usudzuje, že v takomto prípade by stravovacie zariadenie z dôvodu naplnenia priestorovej kapacity odmietlo obslužiť i osoby, ktoré zdravotné postihnutie nemajú, majú zdravotné postihnutie, avšak nie zrakové postihnutie, prípadne osoby, ktoré sú nositeľmi zrakového postihnutia, ale nevyužívajú kompenzačnú pomôcku vodiaceho psa (tzv. komparátor). V tejto modelovej situácii hypotetického prípadu by absentoval diskriminačný dôvod, ako jedna z hmotnoprávnych podmienok diskriminačného konania. Konanie stravovacieho zariadenia by bolo objektívne a logicky odôvodniteľné.

Pri vyššej miere špecifikácie modelovej situácie je možné pristúpiť aj k posúdeniu skutkového stavu, podľa ktorého by v stravovacom zariadení bol voľný iba jeden stôl, pri ktorom by však chýbali stoličky. V takto naformulovanej modelovej situácii je potrebné posúdiť, či má stravovacie zariadenie k dispozícii využitie alternatívy v podobe náhradných stoličiek, ktoré by mohlo zákazníkom poskytnúť, prípadne, či by bolo možné, aby sa zákazníci stravovali na vonkajšej terase stravovacieho zariadenia, alebo napríklad, či by stoličky, ktoré sú situované na terase stravovacieho zariadenia bolo možné dispozične umiestniť do interiéru stravovacieho zariadenia (situáciu možno obdobne použiť i v prípade absencie voľného stola). Za predpokladu kladnej odpovede na všetky uvedené alternatívy, ktorými by bolo možné zabezpečiť stravovanie potenciálnym zákazníkom, by bolo opätovne nevyhnutné posudzovať, z akého dôvodu stravovacie zariadenie tieto možnosti nevyužilo.

Záver

Za predpokladu, že by stravovacie zariadenie odmietlo poskytnúť svoje služby osobe so zdravotným postihnutím výlučne z dôvodu zdravotného postihnutia a z neho vyplývajúcej potreby sprievodu psa so špeciálnym výcvikom (vodiaceho psa), konaním stravovacieho zariadenia by došlo k porušeniu antidiskriminačného normatívu vo forme priamej diskriminácie v oblasti poskytovania tovarov a služieb z chráneného dôvodu zdravotného postihnutia. Stredisko na tomto mieste taktiež upozorňuje, že týmto právom reprobovaným konaním môže dôjsť taktiež k zásahu do osobnostných práv dotknutej osoby (zásah do dôstojnosti dotknutej osoby), ktorá by mohla takéto konanie pokladať za ponižujúce.¹⁵

V prípade, že by jediným a rozhodným dôvodom pre neposkytnutie stravovacích služieb bola kapacitná vyťaženosť stravovacieho zariadenia, k právnym záverom o porušení zákazu diskriminácie by dôjsť nemohlo. V takomto prípade by išlo o objektívne odôvodnené konanie stravovacieho zariadenia, ktoré by nebolo možné označiť za porušenie zákazu diskriminácie z dôvodu absencie chráneného dôvodu.

Pri formulácii právnych záveroch o konaní stravovacieho zariadenia, ktoré by odmietlo poskytnúť stravovacie služby z dôvodu absencie stoličiek pri jedinom voľnom stole by bolo predmetom dokazovania to, či bolo stravovacie zariadenie spôsobilé poskytnúť alternatívnu možnosť, napr. náhradné stoličky, či stravovanie na vonkajšej terase, ako aj dôvody, pre ktoré stravovacie zariadenie tieto alternatívne riešenia nevyužilo.

Mgr. Katarína Szabová
výkonná riaditeľka

¹⁵ „Prostredníctvom ochrany osobnosti sa ochrany pred diskrimináciou domáhala aj nevidiaca pani, ktorá v novembri 2007 nebola vpustená do obchodného domu so svojim vodiacim psom. Na príslušnom súde vo Varšave sa domáhala ospravedlnenia a finančného odškodnenia za zásah do jej práva na ochranu osobnosti, keďže také ponižujúce správanie predstavovalo zásah do jej dôstojnosti a taktiež do iných práv ako osobná sloboda, právo rozhodovať sa o svojom živote a sloboda pohybu po území Poľska. Prípád, ktorý skončil urovnaním na súde a vyplateným odškodného je považovaný za precedens v uvedenej oblasti. Ešte v rovnakom roku došlo k novelizácii zákona o profesijnej a sociálnej rehabilitácii osôb so zdravotným postihnutím a vodiace psy získali právo vstupu do všetkých verejných objektov (s výnimkou náboženským miest).“ Zdroj: Zásada rovnakého zaobchádzania a jej ochrana – teória a prax vybraných európskych krajín a Slovenska, Bratislava, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, 2010, s. 26. Dostupné na: http://www.snslp.sk/files/Prirucka_-_sudcovia_-_A5.pdf